

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Megjelen hétfőn és ünnepek után is

Előfizetési árak:
Helyben hazhoz fordva:

Egész évre	12 fr.
Fél évre	6 fr.
Negyed évre	3 fr.
Egy hónapra	1 fr.

Vidékre postán küldve:

Egész évre	14 fr. — kr.
Fél évre	7 fr. — kr.
Negyed évre	3 fr. 50 kr.
Egy hónapra	1 fr. 20 kr.

Hirdetések helyben ártandók.

Szerkesztőség:
Főter. Hermann-udvar 1. emelet, a külső folyosón.

Dármentellen leveleket csak ismeri kéztől fogadunk el. Kéziratokat vissza nem küldünk.

Kiadóhivatal:
Főter. a törvényszék melletti Neumann-háznak utzára nyíló helyiségében.

Hirdetések díjszabály szerint. Egyes szám 5 kr. ünnep- és vasárnap utáni szám 3 kr.

A nemzeti ünnep.

Arad, szept. 1.

A főváros ünnepe. De az ünnep jelentőségét átérzi az egész ország. A király ott van, hogy jelenlétével emelje az ünnep fényét, s fogadja a magyar nemzet vendégeit. Mert a mit kicsinyes szempontokból München és Berlin elrontottak, azt helyrehozta Vilmos császár. Fényes katonai küldöttséget indított utnak arra az ünnepe-re, mely emlékeztet a civilisatio érdekében kétszáz évvel ezelőtt egyesült erővel kivívott győzelemnek.

Százados küzdelmünk a törökökkel végre arra indították a fejedelmeket, hogy segélyünkre jöjjenek, ne hogy elvérezünk abban a missióban, melynek teljesítésére a törökökkel való szomszédoságunk miatt kénytelenek voltunk. Súlyosak voltak az áldozatok, melyeket a missio érdekében hoznunk kellett. De nem térhettünk ki előlük. Helyt állottunk, s megvédelmeztük Nyugat-Európát.

A felszabadulás nagy munkájában nem maradtunk egyedül. Készségesen elismerjük ma is, hogy hálával tartozunk azoknak, kik — bár a maguk érdekében is — segélyünkre jöttek. De ünnepe ez a nap a dynastiának is. A törökön vívott győzelmünk fűzte szorosabbra a kapcsolatunkat és a dynastia között. A magyar nemzet hálás maradt a támogatásért, melyben a dynastia akkor részesítette, s két nemzedékkel utóbb Mária Teréziának megtartotta a monarchiát. Fegyverre kelt az egész nemzet, hogy megvédje királyinját, annak a lotharingiai hercegnek utódát, ki Buda visszavívásában fővezérünk volt.

Ettől fogva megszűnt a viszály, s bár — fájdalom — azután is merültek fel a nemzet és dynastia között félreértések, — ma már elmondhatjuk, hogy kitartásunk sikeres volt, s elfoglaltuk a monarchiában a bennünket megillető szerepet. A nemzet együtt érez uralkodójával, s most együtt is ünnepel.

Ünnepelhet, mert kiállottuk a nagy harcokat, s nem pusztultunk el. El bennünk a hit, hogy továbbá is erősödni fogunk. A dynastia meggyőződött arról, hogy nagy erőt képvisel a magyar nemzetre támaszkodása.

De meg fogjuk győzni a művelt nyugatot is, hogy továbbra is missio

teljesítésére vagyunk itt hivatva. Meg fogjuk győzni, hogy a mi magyarságunk nem áll utjában az általános kulturának. Akik elfogadatlannak ítélnék és eljönnek hozzánk, már is belátják ezt. Magyarok akarunk maradni, de képviseljük a civilisatio érdekeit.

Különösen a németektől megvárhatjuk, hogy ne nézzék féltékenységgel fejlődésünket és erősödésünket a többi fajok közt. Ezért — az utóbbi hetek kellemetlenségei után — kiváló megelégedéssel van okunk fogadni azt a nagy elégtételt, mely Vilmos császár elhatározásában rejlik. Nagy mértékben emeli ez az ünnep jelentőségét, s jól mondja egyik fővárosi lapársunk, hogy az európai község érzését tolmácsolják ma, kétszáz év múltán mindazon kiváló idegenek, kik a monarchia és Németország határain túlról érkeztek körünkbe, s adja az ég, hogy midőn körünkől távoznak, azt a meggyőződést vigyék magukkal, hogy nem esleik nem csak Magyarországot, hanem Európa érdekében öntözték vérükkel kétszáz évvel ezelőtt Buda falait.

Szüntessen meg az ünnep minden félreértést, mely irányunkban és törekvéseink tekintetében még itt-ott fenn forog, s mi meg fogjuk ezt hálálni a művelt nyugatnak.

Tanárhiány a középiskolákban. A közoktatásiügyi miniszteriumban, mint a „Nemzet” írja, a középiskolák szükségletét tanárok dolgában újból revisio alá vették. Szükség van latin, görög, német és francia nyelvi tanároknak, különösen olyanoknak, kik két nyelvet képesek egyaránt tanítani. Szükség van továbbá rajztanároknak s legnagyobb a szükség az ábrázoló mértan tanáraiban. A többi szakoknál nincs szükség, sőt a történelmi, természetrajzi és vagyteni szakoknál fölösleges erők vannak. — Minthogy a felekezeti iskolákban rendszerint csakis ugyanazon felekezeti tanárjelöltek kaphatnak alkalmazást, ez irányban is revisio alá vétetett a szükséglet. Legnagyobb a szükség ágostai evangélikus tanároknak.

Képviselőjelölés. A szept. 1. kerületben, mely Tschaler Vincezével megüresedett, a kormánypartit választók egy része Aradnyit Deszót, a „Pozsonyvidéki Lapok” szerkesztőjét kiáltozták jelöltnek.

Az erdélyi róm. kath. statusgyűlés. Az erdélyi róm. kath. statusgyűlést Lónhart püspök Gyulafehérvárra f. e. szeptember 20-ára összehívta. A meghívó szerint a gyűlés tárgyait fogják képezni: I. az erd. r. k. igaz-

ság, s mindamellett, hogy ezen igazság oly világos, oly egyszerű s örökkévaló, évezredekre volt szükség, hogy számoljunk vele; s a hirdetés és bizonyítására folytonosan szükséges meg most is, kivált nálunk, hol ennek érte és tudata még csak a legutóbbi osztályokban van meg, s népünkben, a nemzet zömében majdnem teljesen hiányzik.

Hogy ezeket ismétlése másutt, s még az e téren legelőhaladottabb Angliában is szükséges, mutatja azon körülmény, hogy ezen gyakorlati ország egyik legnagyobb államférfia lord Beaconsfield is szükségesnek tartotta annak kijelentését, miszerint „egy ország nagysága első sorban lakóinak physical fejlődésétől függ; s mind az, ami azok egészségének javítására történik, a nemzet nagyságának és fényének alapjál fog szolgálni.”

S ha a felett elmélkedünk, hogy mi hát az, mi egy ország lakói egészségének javítására szolgál? Elmélkedésünk fonálán arról fogunk meggyőződni, hogy nemcsak egyes orvosrendőri szabályok a ragályos betegségek tova-terjedésének, a járványos kórok fejlődésének megakadályozására s több effélek; de szolgál arra mindazon intézkedés, mely által a nép általános jólétét, műveltségét, morálját, szavát a földön elérhető legteljesebb boldogságot fokozzuk, mert mindezek a közegészségügyvel a legszorosabb viszonyban állanak. Mert míg egyrészt a jólét, a műveltség, a morál feltételei a közegészségügy rendezhetőségének; másrészt a közegészségügy egyik alapfeltétele azok megszerzhetőségének.

Beteg és satnya ember, épügy mint a beteg és satnya társadalom nem képes a boldogulásra; szóval a közegészség a közboldogulástól elválaszthatlan.

S ezért a közegészségügy ápolásának, fejlesztésének az államigazgatás egyik fő feladatának kellene lenni.

Mégis mindamellett, hogy ezen igazságok oly egyszerűek, oly világosak, igen nehezen jutnak érvényre.

Ha a multa, az emberiség fejlődéstörténetére visszapillantunk, első pillanatra szemünkbe ötlök, hogy az emberek, még azok is, akik gondolkodtak s koruk művelődésének anyját szabták meg, elhanyagolva saját enjő-

gatótanácsnak jelentése az 1885-iki statusgyűlés óta folytatott működéséről; 2. a radnotthi alapítványi uradalom gazdasági kezelésének megállapítása; 3. a r. k. közepitandoi tanárok szolgálati és fegyelmi szabályainak megvitatása és életbe léptetése; 4. az igazgatótanácsból kilépő tagok helyeinek betöltése.

Apróságok egyről-másról.

Arad, szeptember 1.

A Sándor bolgár fejedelem személyéhez kötött forradalom és ellenforradalom kívül, három nevezetes esemény fordult elő az utóbbi napokban, mely a művelt Európát képes szokott egyensúlyában megzavarni s ezek: a Justh Gyula ur, Makó városa kitűnő képzettségű országgyűlési képviselőjének beszámolója, azután ugyancsak Makó városának azon kiváló szeresése, hogy mindkét polgármesterjelöltje, Szél György és Major Miklós, állítólag függetlenségpárti, végül a Gyula tartott soit disant „népgyűlés.”

Kezdjünk a végénél, a gyulai népgyűlésen.

Erre a népgyűlésre okvetlenül nagy szükség volt Olyan körülmény, mint a turós csuszával jóllakottnak egy kőle fekete rozskenyérré, vagy mint eső után a köpönyegre. Meg is jelent rajta néhány szál patentúrozott szőke haza, kik közül a legmérészelebb, Dobay János polgármester hangoztatta is, hogy kár az időt, menjünk haza aludni; de hát két-három jobb torku, mindenáron beszélni kívánó (mert beszédét otthon már elkészítette) fiatal, egetrugó függetlenségi genie” tulkibabta és ha török, ha szakad, muszáj volt „népgyűlésnek” lenni, olyannak, melyen egyetlenegy más párti nem volt jelen és csak néhány függetlenségi ember képezte a „népet.”

A resolutio öt pontból állott volna, de olyan „kacagás” és Doba:nak olynemű „kigunyoltatása” volt, hogy az ötödik pontot nem hallották, de azért látatlanba azt is elfogadták. Egy ponttal több vagy kevesebb, az már ugy is mindegy. Lett legyen akár száz-harminczkilenc pont, arra is hallomás nélkül vaktában megesküdtek volna a lelkes hazafiak. Ezt a lelkesedést pedig nem idézte elő más mint a függetlenségi párt egyik legújabb kitűnő szónoka (ez a legszerényebb jelző, melylyel akármilyen szószátyár is felruházhatjuk, ha függetlenségi). Berényi Armin ur, ezelőtt Fühsélen, egy orszárlánkor bujt rókaoska, ki az első izraelita akar lenni, ki függetlenségi mandatumot nyer; azután előidézte még Hajóssy Ottó, valamikor megyei főjegyző, mióta pedig hivatalából kiesepent, elégedetlen ellenzékí hazafi.

ket, a nagy mindenség fűrkésését tűzték ki feladatukul. A görög böcs intőszózata: hogy „ismerd tenmagadat” figyelmen kívül maradt.

A közegészségnek legelőbb jelentéke-nyebb méltóságát az ó-kor egyik nagy államférfiánál Mózesnél találjuk, ki egészségügyi szabályokat vallási törvénybe íktatott, hogy népe azokat szentül megtartsa.

A régi klasszikus kor keveset foglalkozott a közegészséggel, bár Athén és Róma többet gondolt a tápszerek egészséges voltával, a testező gimnasticával és a testegészségének fentartására elkerülhetlen fűrdőkkel, mint sok mai magyar város.

A sötét középkor a vallásosság, a lemondás, a fanatizmus kora volt. Nem a földi, de a túlvilági boldogság után rajongott akkor az emberiség, s nagy járványokban isteni büntetést látott, melyek ellen védekezni nem is merészt volna.

Ez időben közegészségügyet nem ismertek. Egyes közegészségügyi, de mindig csak rendőri intézkedésekkel csak a tudományok újrabredése után találkoztunk; de a közegészségügynek oly méltóságát, a minőt az emberiség legelőbb java, egészsége megérdemelte, mai napig is alig tapasztalunk valahol.

Ha az újabb felvilágosodott korszak nagy bölcseségeinek s államférfiainak az államlról s annak feladatáról irt műveit kutatjuk, találunk azokban elmélkedést minden egyéről, csak a közegészségügyről nem; s ez csak onnan eredhet, hogy kik a politikát tűzték ki életfeladatukul, rendszerint elhanyagolják az exact tudományok művelését, a melyek egyedül nyújthatnak volna nekik irányt az emberiség eme fontos, valóban életkérdésének meg-telésében.

A politikus eddig azt hitte, hogy neki elég jártasnak lenni a jogban és a történelemben, mely utóbbi pedig majdnem e szadig minden más volt, csak az nem, a mi nek lennie kellett volna, t. i. az emberiség haladásának s művelődésének, tettei természetzerű törvényességének ismeretése. Az észleleten, megfigyelésen s kísérleten alapuló

Az ilyenek hazafisága és szószóki viszketege ellen persze egy Dobay, ki 16 éven át híven szolgálja városát és ki a legutóbbi választáskor még a gyulai függetlenségi párt „általános szeretett, kitűnő” képviselőjelöltje volt, most hiába szól a mérséklet és oportunitás hangján. Nincs az a sottise mivel ott a gyűlésen el nem halmozták, a miért me-részkedett mint független párti bár, azon véleményének kifejezését adni, hogy ezzel a népgyűléssel kissé elkéstek. Mikép mondta volna el Berényi és Hajóssy két „kitűnő” beszédjét, ha nincs népgyűlés, pedig ha az ember néhány könyvből valamit összeszedgetett és azt kivülről bemagolta, akkor azt ki kell adni, ha mindjárt egy város lakosságának a békeje forog is kockán.

Ugyis lón, a polgármesterrel a mérsékeltébbek eltávoztán, a két genialis újdonsült népvészér elmondta a beszédjét a kopasz falaknak, melyeken kívül még látesóvel is alig észrevehető négy vargaines halotta a napfényre került bölcseségeket. A vargainesok elaludtak, a falak lelkesen tapsoltak s el lett fogadva háromhangulag egy felirat, és a három hang megbízta saját magát annak szerkesztésével és átadásával. Egyéb baj nem esett, mint az, hogy a harmadik hang, Seres József, iparos polgár beszédjének értelmét elvesztett, azon zaj miatt melyet a másik két hang a saját maga beszédje iránti lelkesedésében csinált.

Melyeknek utána Gyula városa nemcsak disznóvásáraitól, hanem e fucsozt mondott népgyűléséről is híres lesz.

Makó városában pedig mindkét polgármesterjelölt állítólag függetlenségpárti, mi egy lapársunk szerint nem is lehet máskép, és mi oly természetes mint az, hogy a töltött káposztában töleleik van. Mit is művelne Makó városa töleleik, akarjuk mondani a káposzta függetlenségi polgármester nélkül! De nem csak a polgármester, de az egész tisztí kar nem lehet más mint függetlenségi, ez lenne csupán a dolgok rendje, s amennyiben nem úgy van, elég nem jól van” — így érvel azon újság, melyből e nevezetes hírt vesszük. Mert hát természetesen, egy város tisztikarának manapság nem a maga munkájával, holmi közigazgatási buta törvényekkel, árva-vagyon helyes kezelésével s több ily lári-fárral kell törőnie, hanem mindenekelőtt az önálló hadsereggel és több efféle magasabb fajtájú politikai problémák rendezhatalával és ha nem úgy vagyon, akkor nem jól vagyon. No mi bátrak vagyunk egész alázattal azon véleménynyel lenni, hogy ellenkezőleg, ha így lesz, akkor nem lesz jó, a mint Hevesmegye példája megmutatta, hol rendre fe-

exact tudományokat egészen elhanyagolták s feleslegesnek tartották.

Pedig ha van az egyének természet-rájza, ugy van az egyének egészségének, az állatlaknak is, amelynek ismerete nélkül azt rendezni és helyesen kormányozni lehetetlen.

A mai államtudósok már helyesebb irányuk. A módszer, melyet tanak megállapításában követnek, már inkább természet-tudományi vagy legalább hason irányu; s így várható, hogy a közegészségügy is napról-napra több figyelemben fog részesülni.

Egyes közegészségügyi dolgokat, például egyes ragályos uva-válak terjedési módját ismeri már nemcsak minden műveltebb laikus, népünk legutóbbi tudósai, de ismeri az ausztráliai vadember is, ki azzal vádolja az európaikat, hogy a hólyagos himlőmérget tregbe zava hozzák magukkal s csak dugóját kell kihuzniok, hogy a benszlötötteket vele megfertőzzék. De a közegészségügyi törvényhozásnak s ami még lényegesebb, igazgatásnak teljes méltánylása már sokkal többet igényel.

Állítomom igazolásul ide íktatom a mai kor egyik nagy államtudósának Stei-n-nak erre vonatkozó szavait: „Csak a műveltség magas fokán álló nép képes a közegészség-ügy jelentőségét fölismerni és annak követelményeit érvényesíteni. Mert eleven közszellemet és nyilván életet igényel az, hogy annak érte, melylyel az egyesnek egészsége mindnyájára nézve és viszont bír, felismerthesse; és mélyen ható tudományt szükséges az, hogy az általános egészség és betegség általános okait megismerni lehessen.

Ennélfogva a közegészségügy — dacára vég-hetetlen fontosságának, — talán legfejlettebb része Európa belmagaságának.”

A közegészségügynek viszonyát az államhoz pedig egy gyakorlati magyar szakférfiu szavaival fogom illusztrálni.

Grünwald Béla a „törvényhatósági köz-igazgatás kézikönyve” című műveben erre vonatkozó részben a közegészség meg-határozását ékként adja elő: „Az egészség első sorban az egyesnek saját ügye és ér-deke ugyan, de ketszgetlen, hogy az embe-kek együttélése bizonyos körülmények között lehetetlenné teszi az egyesre nézve azt, hogy

kellett nemrég függeszteni s el is mozdítani hivatalos kötelességük lelkiismeretlen mulasztása miatt egy csomó politikáló főtisztviselőt.

Justh Gyula ur, a kitűnő képzettségű hazafi (egyik kitűnő képessége az, hogy az ádáz mamelukereggel még pénz dolgában is versenyezhet) ugyancsak Makón tartá beszámolóját. A pénzügyi helyzetet tárta fel, melyet ugy ismer, mint a tenyerét. A kormány-pénzügyi szédélést, bñös pazarlást visz véghez igr mondá többek közt; már 115 milliót tesz a teher, a mit csak kamatok címén viselünk, mily roppant kellemes helyzet az, mikor az ember így egyoldalul beszélhet a mit akar és nincs senki, a ki azonnal számokkal s tényekkel megezafolhatja, a ki — a számadatok helyességét nem is firtatva, péld. felhozhatná azt, hogy Angolország népessége s kiterjedése arányát is tekintve, legalább harminczszor oly nagy kamatot fizet adósságai után, mint mi, de azért mégis gazdag, jól rendezett ország, mert csak az a kérdés, vajjon a tőke, mely után a kamat fizetetik, mirefordított? Nálunk pedig legelőbb rész az óriási költséggel járó vasuti hálózat létesítésére fordított, melynek szükségét és észszerűségét pedig az ellenzék mérsékeltjei is elismerik, tehát szükséges és hasznos beruházásokra. Ha ez szédélés és pazarlás, akkor szédélés és pazarlás az is, ha a gondos családapa orrost hi beteg gyermekéhez és a gyógyszerért fizeti, hogy megmentse az életnek.

No de, ha a független hazafiak ez igazságokat megmondanak a népek, akkor vége volna a dicsőségüknek, a mandatumuknak; azért szokott „kitűnő képzettségű” felületes-séggel szidni, tulozni, az ország pénzügyi állapotát minél sötétebb színekben feltüntetni kell, hogy hogy ha már a külföld is nem ismerne a mi derék ellenzékünk minden esekélyességért megszólaló nagyharangját, és ha mindannak dacára állampapírjaink oly szilárd hitelnem nem örvendenének, hát csakugyan bár lehetne belőle, de nem mert valóban létezik, hanem mert az ellenzék erővel discreditálni iparkodik az ország pénzügyi hitelét Hol van itt a hazafiság, azt valóban nem értjük . . . x+y.

Külföld.

Sándor bolgár fejedelem hétfőn este 6 órakor érkezett meg T i r o v á b a, hol leirhatatlan lelkesedéssel fogadta a lakosság. Az aug. 21-diki események határozottan óriási mérvben növelték a fejedelem népszerűségét. Az egész uton lelkesülten üdvözölte a lakosság. Melynek élén a papok szentképek-

egységét megövíja. Ez együttelés oly hatalmas befolyást gyakorol az egyesre, a kártekonny befolyások oly általánosok és nagyok, hogy sa- jál erejével nem képes magát hatására alól elvonni. S minthogy az egészség a normális emberi tevékenység és fejlődés főtényezője, s minthogy fentartása csak az emberi közösség nagy eszközeivel érhető el, azonnal beáll az államra nézve a feladat, a rendelkezésre álló eszközökkel az emberi fejlődés e fontos felté-letét előmozdítani s veszélyeit elhárítani. Az államnak a közigazgatási organismus közvetítésével e célra tett intézkedéseinek össze-essége képezi a közegészségügyet.”

A mondottakban, ugy hiszem, eléggé kifejtettem a közegészségügy lényegét általános fejlődését s mindenek felett nagy fontossá- gát, a melynél fogva minden erőnkkel annak minél nagyobb mérvű érvényesítésére kell tö-rekednünk, ha erős és boldog Magyarorszá- got akarunk.

Most már lássuk, mi lábón áll minálunk ezen ügy?

Visszapillantva s multa, azt találjuk, hogy a nemzet azon osztálya, mely mondjuk egészen 1848-ig ez országot és alkotmányát oly sok veszély közepeite megövíta és fann-tartotta, kizárólag a jogtudományval és tör-ténelemmel foglalkozott.

Még az ezekhez oly közel álló philoso-phiának sem akadtak említésre méltó műve- löi. Az exact tudományok művelése pedig, vi-szonyitva a többi nyugati államokhoz, hazánk-ban teljesen parlagon hevert.

Nem az egyén, meg az összes állampol-gárok egészségének, de a történelmi jog és hagyományok fentartására irányult minden eleme. minden erő.

Nem csoda tehát, ha a rohamos átal- kulás korszakában, mely önvédelmi harcunk- kal végződött, nem foglalkozhattak az ügygyel.

Az abolut korszak ránk erőszakolt ugyan sok jót a műveltebb nyugat intézményeiből, de hiába, régi tapasztalat, hogy sem egyest, sem nemzetet erőszakkal boldogítani nem lehet.

Az új alkotmányos sara biztonságos hely-zetet teremtett. Gözérővel haladni, a legműveltebb nem-

Az „ARADI KÖZLÖNY” tározója

(Szeptember 2.)

Közegészségügyi bajaink összefüggése természet-tudományi ismereteink hiányosságával.*

— Az „Aradi Közlöny” eredeti tározója —

Írta: Dr. Chyzer Kornél.

Minden kornak megvan a saját iránya. A mai kor kiválólag a humanizmus kora. Akadtak ugyan mindig egyes lelkesebbek a legelső időkől fogva, kik szívök sugallatái követve, mások s a tömegek baján segíteni, nyomorát enyhíteni igyekeztek, de ma ennek szükségere az előbbrehaladott világ részében a tömeget, a népet, a nemzeteket hatja át. Ezen értebből kifolyólag a mai kor rohamos haladásának megfelelőleg lázas tevékenységet látunk kifejteni azon ügy körül is, mely kiválóan humanitárius, s melyet közegészség- nek nevezünk.

S e téren az embernek nemcsak a ne-mesebb érzése, a felebaráti szeretet, az indító ok, de miveltségének haladásával fokozatosan növekszik annak tudata is, hogy amit az ember e téren felebarátiért tesz és áldoz, azt egy-szersmind önmagának fentartásáért is teszi; hogy a közegészségügy a létért való küzdelemben a leghatalmasabb tegyverek egyike; s az érdekegyesnek, mely a közügyek leg-hatalmasabb rugója, illetén felismerése leg-biztosabb alapja a jövő előrehaladásának.

Előadásom feladatát megfajtandó, szólan-i fogok előbb a közegészségügyről általában s annak mi voltáról minálunk; azután a természet-tudományokról s azok oktatásának eredmé-nyeiről hazánkban, s végül a kettőnek összefüggéséről.

I.

Az állam egyes osztályból állván, ereje, egészsége, jóléte, egyes polga:riának erejétől, egészségétől, jólététől függ.

* Szerző sziveségéből közlök e magya- rkeztést, mely az orvosok és természetvizsgálók e mű-gyűlésének felolvasatán, osztalán tetszésén re-sült. Az értekezés külön kiadásban is megjelent.

szept. 1-én. Ifj. Fekete István, a főpárncsnok, ifj. Rátky Frigyes, e. elnök, Szabó Sándor egyk. jegyző.

— **Öngyilkos jegyző.** Hunyad megyében nagy senatit okozott Nagy Sámuel nádorvári jegyző öngyilkossága. A boldogtalan kötéllé vetett végű életének. Nagy Sámuel nemcsak jegyző volt, de megyebizottsági tag is s jó neve volt a megyében. Legutóbb azonban a szolgabírói hivatal vizsgálatot indított ellene, a pénzkészlettel tapasztalt rendeltetéseket következében. Bizonyos tehát, hogy kétségbeesett tettét a miatt követte el, aminek inkább, mert vagyonára már a feynyitő bírói zárt is elrendelték volt.

— **Árlejtések a városnál.** A heti piacok és országos vásárok alkalmával, a sátrakban árulni megengedett sör-, bor- és pálinka-bérlésre nézve a kiáltási ár: 800 forint. Egy ajánlók. Spielman Aron 515 frtért. A gazdasági szék elő fogja terjesztetni a közgyűlésnek és új árlejtést fog kérni. — A város által tartott lovak és bikák eltartására szükséges zab szállítására szintén egy ajánlkozó volt. Szalaiy Mano métermérszást 6 frt 90 kr-ért. Erre nézve is új árlejtést fognak kéréselni.

— **Gyermekrablás.** Pakurár Józsa, mikalaki lakos 9 és 4 éves fiait f. hó 27-én a legelőre küldötte, honnan csak a kisebbik tért vissza, azt beszélve, hogy utközben egy Arad felől jövő két órásk székkel találkozott, melyen egy ismeretlen ember ült. Az idegen a gyermekeket a szekérre ültette, mindegyiknek 10 kr adván, és vitte őket magával. A kisebb fiú azonban a határnál leugrott a szekérről s vissza futott. A gyermek-rablót körözik.

— **Szöllőtolvajlás.** Kovaszinczról írja levelezünk, hogy ott most a szőlőterési időnyben egymást érik a szőlőtolvajlások. Így legutóbb Bányai Zsuzsanna ottani szőlőbirtokosné szőlőjéből mult. hó 28-dikán 95 szép teljes termésű szőlőtöket vágtak ki. Az előjáróság a rendőrség segítségével es esetben a teljes erélytel indította meg a nyomozást a meg ismeretlen tettesek ellen, s valóban kívánatos is, hogy a szőlőtolvajlások érdekei szempontjából minden ilyen esetben a legszigorubb járjanak el.

— **Rakot akart fogni.** Mihucz Alexa herzojai illetőségű napiszmák egy tutajon ülve, lábait a vízbe nyujtá, gondolán, hogy a rák majd belécsimpáskodik. Belé is akadt egy, a mitől azonban úgy megijedt az ipse, hogy lábát fölírta és elveszte az egyensúlyt, a vízbe bukott, fejét és orrát a talaj szélén beütve. Egyik társa szerencsére észrevette a lubizkolót és egy hosszú dorongot nyujtva neki, kiszabadította a kellemetlen helyzetből. Nehány kisebb sérülésen kívül baja nem esett, hanem a kedve elment a rákaszától.

— **Még egy Rózsa.** A Rózsa-testvérek bünygyében Kiss Károly bíró kiterjesztette a vizsgálatot Pásztori Rózsa Jenőre, az elfogott unokatestvérére is. Ez hivatalnok az Angker biztosító társulatnál. Tegnap kihallgatása alatt oly vallomásokot tett, hogy a vizsgálóbíró azonnal letartóztatta. Ő a negyedik tagja a családnak, ki e hamisítási ügy miatt fogásába került.

— **Gaz tett.** Kis István csermői és Töröcsik Gyergely somoszeszi lakosok m. hó 25-én este 7 óra tájban a csermősomoszeszi utronalon hajtván, egy idegen emberk vettek fel — saját kérésre — koscsijokba. Nehány perc múlva az ismeretlenre tértek és elvették a tartásnyáját, melybe tizenegy frt készpénz volt, őt magát ledobták a kocsirol és tovább hajtották. A bihari illetőségű ember fejfelvén a tettet, a két paraszt elfogattat és átadatott a járásbírósnak.

— **Vigyázatlanság aidozata.** Fischler Mátás, egyik új-aradi vizimalom legénye, f. hó 11-én délelőtt a malom láncon ülve discurálgattott egy Bauer Konrád nevű egyenél, sőt e veszélyes helyzetet fel sem véve, megre a lábait is kedelve.

Még előbb a tapasztalásnak kellene megmutatni, hogy az ilyen, annyira titokzatos forrásból eredő adatok mily jelentőséggel bírnak és hogy azok egy ismeretlen gonosztevő kinyomozására felhasználhatók-e.

Ezért úgy vélem, hogy a kihallgatást Holzer korábbi vallomásaival lezárjuk és a továbbiakat a felsőbb hatóság elbírálása alá bocsátjuk, mi hogy mielőbb megtörténjen, mindent el fogok követni. Közösöm uraim eddigi részvételüket; ha szükséges lesz, ki fogom kérni további közreműködésüket.

„És Holzer?” kérde elégedetlenül a bankár.

„Az fájdalom itt marad; egyelőre nem segíthetek rajta.”

A rendőrbiztos összeszedte jegyzőkönyvét, a két orvos ajánlotta magát és Morgenstern ellátja az iródat. Dr. Neuberger és Ehler Antal visszamaradtak, mert Kronfeld fölkererte őket, hogy néhány perczig még ne távozzanak.

„A mit hivatalosan meg nem tehettem, mondá mosolyogva a tanácsos, „azt mint magán kísérletet azért fogatosíthatjuk. Legyeu szives nekem legalább fogalmat nyujtani, hogy mindez miként történik.”

„Rögtön, tanácsos ur. Pár perc alatt ez ember el fogja beszélni titkát, foltéve, hogy ilyet rejtget magában.”

„Türelem, orvos ur!” mondá Kronfeld. „Számítok rá, hogy ön a kísérletet, melyhez most hozzáfog, bármikor képes lesz ismételni.”

„A mikor csak kívánja.”

„Ugy hát lassunk a dologhoz.”

XXXVI.

Magikus varázs alatt.

„Nem akar még egy kis sérténi?” szolt a bankár Ilonához. „Gyan már későn van és imitt-amott egy csigák mutatkozik az égen, de épen ilyenkor lehet legkedélyesebben csevegni.”

„Ti a kertbe mentek?” szolt örvendezve Angela. „Oh akkor vigyetek engem!” — „Nittokkál! Oly gyönyörűnek találom, ha itt minden oly csendes és oly setét és folt.”

sen lógáta. Eegyszerre azonban az egyensúlyt elveszté, és belezuhant a vízbe. Úszni nem tudván, nem sokkal ezután elmerült és nem is tűnt fel többé. Mire a segítség megerkezett, már nyoma sem volt holtestének, melyet még eddig nem sikerült megtalálni.

— **Csavarogó család.** Turi Mari családét csavarogás miatt a kapitánysághoz kísérték, de egy udvari privátdiener utána szittett és feleségének ismerte el, csak hogy szabad bocsássák. A rendőrség azonban a valópert megindította és néhány perc múlva a felek el voltak különítve, t. i. a privátdiener a szabad ég alatt, a leány pedig a négy fal között.

— **Lopás.** A kapa-utczában lakó özvegy Fischer né szatocsboltjába egy ismeretlen tettes tört be és onnan 28 forint készpénzt és nagy mennyiségű szivart vitt magával. Nyomozzák.

Hazánk és a főváros.

— **A király a történelmi kiállításon.** Lapunk tegnapi számában már táviratilag jelezte volt, hogy Ő Felsége kedden délután meglátogatta a történelmi kiállítást s annak tárlatait nagy érdeklődéssel megsejmelte. Különös érdeklődéssel nézte Buda és Pest tervrajzát és ostromképét. Megtekintette az 1686. táborozás alatt szerepelt vezetésű egységek arcképeit, s hosszabb ideig állott azelőtt a hosszú török okmány előtt, melyet IV. Mohamed szultán 1682. aug. 5-én adott ki, s melyben Felsőmagyarországot évi 40,000 tallérről Tüköly Imrénnek adományozta hűbérről. A II. teremben feltűnt neki az első bal trophaumban az a gerendezés rézbuzogány, melylyel állítólag Esterházy László gróf feje a nagyvezekényi csatában halálosan megsebesített. E helyen felemlítjük, hogy Esterházy László iránt több ízben érdeklődéssel tudakozódott, s visszajövetele alkalmával az első teremben is hosszasan nézte olajba festett arcképét. A király éppen körjárt volt, mikor Adrássy Gyula gróf megerkezett. Ő Felsége észrevette, azonnal oda lépett hozzá, kezét szoritott vele, s rendkívül szivesen társalgott vele. A kiállítást általában rendkívül érdekesnek találta s Majláth Béla magyarázatát nagy figyelemmel hallgatta. Távozatkor a legteljesebb elismerését és meglegedését fejezte ki a látottak fölött és a jelenlévő uraknak megköszönte szives érdeklődésüket. A közönség, mely a csarnok előtt egyre nagyobbra nőtt, lelkesen megjelenezte a távozó uralkodót.

— **Bécs város küldöttei** kedden délután érkeztek meg az osztrák államvasúton a magyar fővárosba, hol a polgármester és számos fővárosi bizottsági tag által lelkesen fogadtatták. A küldöttség következő tagokból áll: Steidl Henrik bécsi alpolgármester, dr. Leitler elnöki titkár, Bittmann városi igazgató, Gerlhardus, Kugler, Baecker, dr. Borschke közpénzügyi tanácsosok, Gerlőczy alpolgármester felvételére Steidl Henrik rövid beszédben adott kifejezést a fölötti örömeinek, hogy neki jutott a szerencse Bécs városát a végbenemelő ünnepélyesen képviselni s ezen szíves fogadtatásban eskis ama benső viszonyunk látja újabb jelet, mely a két testvérváros közt már régóta fennáll. A vendégek az elhangzott éljenzés után, kocsiura ültek és különböző szállodákba hajtottak.

— **Üdvözlő távirat Zichy Jenő grófnak.** Említettük annak idején hogy Zichy Jenő gróf több magyar mágis kíséretében a bolgár fejedelem fogadására Sophiába utazott. Belvárosi választói a tetteért most a következő táviratot küldték neki: „Mi, a budapesti belváros választói örömmel

ezzer apró fény csillog, melyek oly barátságosan néznek le ránk.”

„Most nem, Angela,” viszonzá Henrik, miközben homloká összeráncolódott. „Ilonával sok mindenfélét meg kell beszélnem.”

„Maradj nálam,” esítá Frankné a kesergő gyermekek. „A csillagokod innét a verandáról is láthatjuk. Elbűszödel nekem a mamától tanult csinos mesék egyikét.”

„En Ilkánál szeretnék maradni Ah Ilkám, édes, szeretet Ilkám ne hagyj itt!”

„De hallod, hogy nekem és Ilonának megbeszélni valók van.”

„Ha az ő kedvre akarsz tenni,” szolt duruzsán a kisleike, „akkor ne mondj neki semmit! Ő jobban szeret engem, mint téged és mindig elégtel s boldog, ha velem van.”

„Es ha én jóvok?”

„Angela!” figyelmezteté Ilona.

„Akkor szomorú es sir!” Henrik elhalványodott.

„Igazán?” szolt remegő hangon. „Nagyon köszönöm, hogy ezt a titkot elárultad.”

„Ne köszönj nekem semmit; tartsd meg köszönetedet.”

„Mily illetlen vagy!” korholá Klementin.

„Oh, ha ő oly jó lenne, mint Ilka vagy Gyula ur, akkor bizonyára egészen illedelmes lennék vele. Gyula — Giulio; ugyanaz a név, melyet anyám visel. Talán azért oly barátságos velem.”

„E szerint neked kellemesen hangzó nevet kell az embernek viselni, hogy kegyeidet kiérdemelje?”

„Oh nem. Nagyon sajnálnám, ha téged úgy hívnának.”

„Miert?”

„Mert akkor e szép név gyűlöltté válnék előttem.”

„Részéről az őszinteség hiánya miatt nem kell panaszodnom!” mondá Henrik mesterkéltn nevetéssel. „Csak az kár, hogy az én boszúságomat csupán tréfára veszed.”

„Nos, talán te is tréfának veszed, ha azt mondom, hogy Ilona egészen úgy gondolkozik, mint én.”

(Folyt. köv.)

mel értesültünk arról, hogy Őn estársai a nemes bolgár nemzet hős fejedelmének üdvözlétére siettek. Önökkel érez minden magyar és az egész művelt Európa. Szívünk melegegőlt öhajjuk, hogy a szabadsághért küzdő Bolgárországot és Szerbiát idegen despotismus sulya többé ne fenyegethesse.”

— **Gyilkos katoná.** Sopronból írják: Hétfőn éjjel egy bormérésben négy Dorustus-téle ezredbeli és két Knebel gyalogezredbeli haka jelent meg s bor mellett mulatozott. Egyszerre egy 10 óra tájban valami felett erős vita támadt közöttük, a melyhez a szomszéd asztalnál egy néhány pajtással űlő Patzer János, egy ottani gazdambernek fia is hozzászólt. Ez, úgy látszik, nem volt inyére a katonáknak, mert nyomban villámoltak a szuronyok s egyik közülök dühösen kiáltá: „Ma meg egy ezibelinek meg kell hálnia!” Midőn később Patzer egy pár pillantra a helyiségből távozott, egyik katonarögtön utána ment s a szuronyal oly súlyos vágást ejtet a nyakán, hogy Patzer élettelenül összerogyott s pár perc múlva meghalt. A meggyilkolt katonajoncz volt, a ki októberhavában az itteni ezredbe besoroztatott volna. A vizsgálatot megindították.

— **Kegyetlen rablogóilyok.** Haeuzl judenburg lakatos legény aug. hó 18-án Stájerország Pöllach helységéből jó barátja Potocznik és Ferenc gepész rábeszélésére Potoczniknak és ennek kedvesével Magyarországra jött munkát keresni. Gyalog indultak utnak, de lódiákat Pöllachról Budapestre vasuton küldték el. Augusztus 28-án este Martonvásárra értek és itt Haeuzl Mátás a nagy vendégloben akart meghálni, Potocznik azonban azt tanácsolta, hogy jobb lesz, ha kimennek a városból s csak a mezőn dühnek le piheneni és kora hajnalban meg utra indulva, másnap beérnek Budapestre. Ennek következtében napszálltkor Martonvásárról kiindultak és egy este 10 óráig haladtak Budapest felé. Ez időben a prázs mezőn egy helyen ledőlték aludni. Reggel felé, mikor az ég szürkülni kezdett, Potocznik és szavakkal ébreszté fel az alvó Haeuzl: „Kéj fel, rablók vannak itt”, s mint Haeuzl ferébreve fektében feléje fordult, Potocznik késél Haeuzl torkába döfte. Haeuzl felugrott, de Potocznik egy súlyos tölgyfából addig verte agyba-főbe, míg össze nem rogyott és még a földön is verte a vérében fetregő Haeuzl, ki látva, hogy társa agyon akarja verni, holtan tette magát és bár Potocznik még folyton verte, meg sem moccant. Ekkor Potocznik a holtaként velt Haeuzl kedvese segélyével kirabolta és utját a növel egytt Budapest felé tovább folytatta. Haeuzl reggel küssé magához jött, bement Martonvásárra, hol a bírónak elmondta az esetet. A bíró pedig azonnal értesítette az esetrol a főkapitányra. A nyomozással megbízott Zsarnay Győző kapitány a rabló elfogatása végett augusztus 29-én délelőtt a budai pályaházban megjelent, hol arról értesült, hogy Potocznik Haeuzl ladját már kiváltotta és azonnal Salgó-Tarjánra adta fel a nagyével együtt. Erre táviratilag megkeresték a salgótarjáni szolgabírósgat a rabló elfogatása iránt és onnan az az értesítést jött, hogy a rablót kedvesével együtt elfogták és a fővárosba szállítják. Az életveszélyesen sérült Haeuzl a Szt.-János-kórházba ápolják.

— **Rövid hírek.** Turi István tábornok a fővárosba érkezett és egy hétig ott fogludni. — Miklós Gyula orsz. borászati kormánybiztos husz éves fia vadászat közben szerencsétlenül agyonlötöte magát. — Udvari ebéd volt kedden ismét Ő Felsége a királynál, melyre a most Pesten időző bécsi küldöttek is meg voltak hívva. — Hangyás Gedoné a messze földön ismert hírneves mintagazdaszony Budapestben nyolczvanhét éves korában meghalt. — Dobsináról és vidékéről ismét tömegesen vándorolnak a munkások a külföldre, mert otthon nem képesek megélni. — A Losonezi gőzmalom, mely Hatvani Deutsch Bernát tulajdonát képezi, a „Pesti Napló”-nak stüronyozik, kedden éjjel leégett. — A népszínházban kedden este adták először Rákosi Jenő „Budavár megvétele” című alkalmi színművét. — A nemzetiszínház tagjai Ujházy Edéhez neje halála alkalmából részvétvátiratot intéztek.

A nagy világ.

— **Liszt emléke a bayreuthi községtanácsban.** A bayreuthi községtanács augusztus 27-én tartott ülésén Fenzel bankár s birodalmi gyűlési képviselő felszólt s többek közt ezeket mondá: „Természetes és érthető, hogy Liszt sirjának sorsa iránt a közönségesen messze túlmagasló érdeklődés nyilatkozik, mely számos tudakozásban és javaslatban talál kifejezést. Így teljesen jogosult, hogy én itt most szót emeljek, kijelentve, hogy az üdvözültnek utolsó nyugvóhelye iránt végrendeleti intézkedése nem létezik. Van azonban Lisztnek egy, kevéssel halála előtt tett szóbeli rendelkezése, melynek az értelme ez volt: „A hol meghalok, ott temessenek el: ez életben annyit hányódtam, hogy holtom után nyugton akarok pihenni, nem ide-oda czipelgetni.” Ehhez még csak egy megjegyzést tesztek: Wagner Richard mester hosszú időn át volt barátja iránt hálájának, szeretetének és nagyrabecsülnének mindenkor oly meleg, oly benső és ünnepies kifejezést adott, szemlel és művészi tekintetben oly szorosan össze voltak kapcsolva, hogy igen erőseknek kellene azoknak az okoknak lenni, a melyekért e sir nyugalmát meg szabadna háborítani. En csupán az utalásra szorítkozom s bizonynyal az önk érzelmeinek adok kifejezést, midőn felszólitom önöket, hogy a dioskur-pár emléket tiszteljük meg azzal, hogy ültökből fölkelnek.” A községtanács tagjai mindnyájan megaltoztan állottak fel.

— **Várják az unokát.** Fontos dolgai vannak most Victoria angol királynőnek. Nem Bulgária, nem is az orosz cár, hanem csak egy esomó apró fejkötő okoz annyit gondot a királynőnek. Battenberg hercegné, aki a királynő legfiatalabb és legkedvesebb leányát Beatricot bírja nőül, örvendetes családi esemény készül. A születendő hercegi sarjadék számára a nagymama készített a fejbérműt. Pályázatot hirdetett a

különböző szabászati iskolákban a legpracticusabb ingszabásra és maga próbálta meg a „pályaművek” czélzerttségét udvari hivatalnokok gyermekein. Ha a gyermek jó lesz, Albertnek (a királynő férjének neve), ha leány, Victorának fogják hívni. A keresetlezi szertartásan Victoria királynő menyasszonyi fátólyának egy része fogja borítani a gyermek arcát. A bőleső rajzát maga a királynő sajátkezűleg készítette.

— **Gyermekrabló sas.** Rieslernből a Voralbergből írják egy bécsi lapnak: A Walsertal egy kis mellékvölgyében néhány nap előtt egy sas egy négy éves gyermeket ragadott el. A kis leány atyjával, Hartmann nevű munkással volt a völgyben. Az apa a szénával foglalkozott, a leányka pedig körülbelül 150 lépésnyire szamócázt szedett. Délután Hartmann sikoltást hallott, oda futott, a hol leánya ült, de sehol sem látta. Az apa aggodva kiáltotta gyermeke nevét, meg egy sikoltást hallott meglehetősen közelről, aztán mély csönd állt be. Kereste mindenfelé, de hiába. A falusiak is segítségére jöttek, de ezek sem találták sehol a gyermeket. Több pástor, kik az Isersgurt-havason tartózkodtak, szintén hallották a gyermek sikoltását. Közvetlenül a mellett a hely mellett, hol a leányka a szamorcázt szedte, meredek szikla van. A sas valószínűleg erre röpült fel szákmányával.

— **A szorongatott király.** Ottobajor király állapota — mint Münchenből jelentik — az utóbbi hetekben rosszabbra fordult. A király vagyonának kezelője a czivilisztát terhető adósságokból egy részt már törlesztettek, de most azt követelik, hogy a hitelezők jelentékenyen szállítsák alá követeléseiket. Egyik főhitelező, Brandl lovag, udvari építész és mérnök több millióra rugó követeléseiből állítólag elengedett egy félmilliót. Ellenben egy férfiruha-kereskedő, kinek 12,000 márkányi követelése van, a kívánt 3000 márkát elengedését megtagadta. Ily körülmények között valószínűleg mégis porre fog még kerülni a dolog.

— **Ez is „életmes” vendéglob.** A vendéglobók, úgy látszik, mindentül egyenlően „életmesek”. A tarnopolról pl. a következő apróságok írják. Mikor a bolgár fejedelem az ő emlékeztetés utjában arra ment, d. e. 11 óra-ora vasuti vendéglob távirati értesítést kapott, hogy egy „magas személy számára” készítsen reggelit. A futárvalon fél óra múlva megérkezett s Lichtig vendéglob ur sajátkezüleg nyujtja be a salon-kocsiba a reggelit, mely állt zsemleiből, vajból, sonkszeletekből és két palack közönséges asztali borból. A coupéban a fejedelem és öcsce ültek, még pedig — állítólag — en pleine négligée. — „Mihe kerül ez?” kérde a fejedelem. Lichtig ur loyális mosolygás közt szolt: „Császári felség! Tizenöt frt talán nem lesz sok!” A fejedelem, ki hidegvérűségét nem egyhamar veszti el, nyugodtan kérde: „Hogyan kapja vissza a servicet?” — A conducteur majd vissza fogja nekem küldeni”, felelt Lichtig ur diplomatikusan s a 15 frtot zsebre gyúrte az 1 forinttal is jól megfizett „fejedelmi” reggelit.

— **Rövid hírek.** Ő Felsége e hó 6-án érkezik a galiczi hadgyakorlatokra. — Mitter József a „Nene freie Presse” felelős szerkesztője, a bécsi hírlapírók egyik legkiválóbbika meghalt 62 éves korában. — A prágai láncezhidrésvészénnyársaságnál mintegy 50,000 frtyai sikkasztásnak jöttek nyomára. — Vilmos a német-alföldi király egészségi állapotáról kedvezőtlen hírek kerüngenek. — „Mierosla” osztrák-magyar Lajó 30 embrenyi személyzetével Philadelphiből elindult, a nyit tengeren esültyed. — Matejko a nagynevű festő, mint Krakóból távirják, aggasztóan beteg.

KÖZGAZDASÁG.

Aradi pénzüintézetek forgalmi kimutatása.

Forgalmi kimutatása az aradi első takarékpénztárnak 1886. augusztushoról.

Betételek:

Alladé mult hó végével	4082691 35
Betételek folyó hóban	224476 03
	4307167 38
Viszafizetett betételek f. hóban	182668 76
Alladé f. hó végével	4124498 62

Leszámitolás:

Tarcsaállomány mult hó végével	923438 20
Leszámitoltatott f. hóban	387975 34
	1311419 54
Bejárt folyó hóban	327411 63
Tarcsaálladé folyó hó végével	984001 91

Előlegezés értékpapirokra:

Raktárállomány mult hó végével	124060 —
Előlegettetett f. hóban	26445 —
	150505 —
Beváltatott folyó hóban	19370 —
Raktárálladé f. hó végével	131135 —

Előlegezés zálogházi tárgyakra:

Raktárállomány mult hó végével	87296 —
Előlegettetett folyó hóban	20704 —
	108000 —
Beváltatott folyó hóban	22201 —
Raktárálladé folyó hó végével	85799 —

Jelzálogos kölesönök:

Alladé mult hó végével	1988267 50
Uj kölesönök folyó hóban	43000 —
	2031267 50
Törlesztett folyó hóban	13070 —
Alladé folyó hó végével	2018197 50

Pénztárforgalom:

Pénztárkészlet mult hó végével	39193 54 1/2
Bevetelek folyó hóban	666098 20
	765291 74 1/2
Kiadások folyó hóban	702099 —
Pénztármaradvány f. hó végével	63192 74 1/2

Az igazgatóság.

Az aradi ipar- és népbank forgalmi kimutatása 1886. évi augusztushoról.

Takarékpénztári betételek:

Betétmaradvány mult hó végével	6436192 01
Folyó hóban betét	24196 67
	6460388 68
Viszafizetett betét f. hóban	40441 87
Betétmaradvány f. hó végével	627387 21

Váltó-tárca:

Alladé mult hó végével	131898 82
Leszámitoltatott f. hóban	130154 77
	262053 59
Beváltatott és forgattatott	130338 71
Marad tarca-alladé f. hó végével	131714 88

Aradi hitel-egylet:

Alladé mult hó végével	15103 —
Folyó hóban adott kölcsönök	3465 —
	15498 —
Törlesztett f. hóban	2330 —
Alladé f. hó végével	15268 —

Előlegek nyeresztermények és érték papirokra:

Alladé mult hó végével	85903 89
Folyó hóban új előleg adatott	6860 —
	92763 89
Ebből visszafizetett f. hóban	3980 —
Alladé f. hó végével	88783 89

Jelzálog-kölesönök:

Alladé mult hó végével	136133 —
Uj előleg f. évben	600 —
Folyó számlákban előleg összesen	136733 —
Viszafizetett f. hóban	2475 —
Alladé f. hó végével	134258 —

Zálogház kölesönök:

Alladé mult hó végével	63576 50
Folyó hóban adott kölcsönök	5226 50
	68803 —
Folyó hóban kiváltatott	6030 —
Alladé folyó hó végével	62773 —

Pénztár:

Maradvány mult hó végével	11913 06
Bevétel f. hóban	218701 01
Bevétel összesen	230614 07
Kiadás f. hóban	224730 91
Pénztármaradvány f. hó végével	5883 16

Az igazgatóság.

Vegyes közlemények.

— **Az érdeklét kereskedő köröket** figyelemztetjük, hogy az osztrák-magyar monarchiából származó rongyok, használt ruhadarabok, valamint mosatlan fehér- és ágyneműeknek Németalföldre való be- vagy átvitele tovbábi intézkedésig megtiltatott. Az utasok podgyázat képező használt ruhamenek ezen tilalom alá nem esnek. Más országokból származó ily küldeményeknek be- és átvitele csak oly esetben van megengedve, ha azokat származási okmányok kísérik.

— **A magyar kir. államvasutak** által üzembe vett csaktornyá-zágrábi (zagorai) vasút zapreschitz-vasvári fő- és zabok-krapinai szárnyvonalaának megújítása napjától kezdve az ezen vasutara érvényes személy-díjazásban, valamint annak árúdíjazásához (II. rész) az I-6 pótlék lép életbe. A díjazásban és pótlék a m. kir. államvasutak díjazásai osztályában kapható. Budapestben, 1886. évi augusztushó 30-án. Az igazgatóság!

Szösszlet.

(B.) Az özet szilárd. Készárny nagyban 28,75—29. kicsinyben 29,50 hordó nélkül per 100 liter %.

Budapesti gabnatörzse.

(Szept. 1.)
A forgalom 15,000 mm, 10 kr. drágább
Őszi buza 8,90—8,94, tavaszi buza 9,58—9,60, ősz zab 6,34—6,36, tavaszi zab

Visszarverési hirdetmény.

Közhirre tétetik, hogy a pécska-kovácsbázi kinst. uradalomhoz tartozó m.-csanádi italmérsi jog 1886. évi november 1-től 1889. október 31-ig terjedő bértartamra leendő hasznosítása végett a m. kir. államjóságigazgatóságnál (Deák Ferencz-utca 33—34. sz. a.)

1886. szeptemberhó 10-én, d. e. 10 órakor

Patzauer Miksa szegedi lakos kárára és veszélyére visszarverés fog tartatni, melyre bérelni szándékozók 10% bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak.

Patzauer Miksa ezen visszarverésből kizáratik.

Kikiáltási ár évenként 3800 frt.

A feltételek a hivatalos órákban az irt helyen megtekinthetők. Aradon, 1886. augusztus 3-án.

M. kir. államjóságigazgatóság.

(Utánnomat nem díjazatik.)

710—1886.

Árverési hirdetmény.

A város tulajdonához tartozó, Barbus dűlőbeli 40 hold földnek 1886. évi október 1-től 1892. évi szeptember végéig leendő bérbeadása iránt f. é. szeptemberhó 7-ik napján, d. e. 10 órakor árverést fog a gazdasági szék tartani. Kikiáltási ár egy évre holdankint 9 frt. Bánompénzül leendő 36 frt. Árverelni lehet szóval, vagy a szóbeli árverést megelőzőleg benyújtandó írásbeli zárt ajánlatokkal, mely utóbbiakhoz a bánompénz melléklendő s melyekben kifejezve kell lenni, hogy a bérelni kívánó a feltételeket ismeri és elfogadja. A feltételek előzőleg is a gazdasági szék elnökénél, Parecz István tanácsnok úrnál megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1886. évi augusztushó 31-én tartott üléséből.

Varjassy Lajos,
aljegyző.

Szabadhely község jegyzői irodájában

egy jegyzői irnok

azonnal alkalmazást nyerhet.

Konopán Miklós,

535—1.3 jegyző.

Önkéntes árverési hirdetmény.

Néhai Korbuly Béla volt pusztamegyesi lakos, birtokos hagyatéki tömegéhez tartozó következő lábasjóságok, u. m.:

- 37 drb különféle koru tehén,
- 1 drb öreg bika,
- 13 drb öreg ökör,
- 8 drb hámos ló,
- 57 drb koczasertés,
- 120 drb januári malacz,
- 9 drb éves süldő,

f. é. szeptemberhó 5-én, (vasárnap) d. e. 10 órától kezdődőleg, a végrendeletileg kirendelt gyámok határozata, nemkülönben Aradmegyei tek. árvaazékének 1147/1886. sz. a. kelt jóváhagyó végzése folytán Pusztamegyes (Aradmegyében) örökhatágyó tanyáján (Mlegyes-Bodzás mellett, Kétegyháza vasuti állomástól egy órányira) önkéntes árverés útján, készpénz mellett el fognak adatni.

Az árverés napján a Kétegyháza és Megyes-Bodzásra érkező reggeli vonatknál kocsikról gondoskodva leendő.

Aradon, 1886. évi augusztus 25.

Dr. Mulek Lajos,

512—3.3 ügyvéd, végrendeleti végrehajtó.

711—1886. sz.

Árlejtési hirdetmény.

A legelősi utnak a Fejsze-utczától a Krivirig terjedő részén eszközlendő kövezési munkáknak elvállalása iránt f. é. szeptember 7-én, d. e. 10 órakor árlejtést fog a gazdasági szék tartani. Kikiáltási ár 3995 frt, mely összegnek 10 százaléka készpénzben vagy elfogadható érték-papirokban leendő. Árlejtési lehet szóval vagy a szóbeli árlejtés megkezdése előtt benyújtandó írásbeli zárt ajánlatokkal, mely utóbbiakhoz a bánompénz melléklendő, s melyekben kifejezve kell lenni, hogy a vállalkozni kívánó a feltételeket ismeri és azokat elfogadja. A feltételek és az árlejtés alapjúl szolgáló költségvetés előzőleg is a gazdasági szék elnökénél, Parecz István tanácsnok úrnál megtekinthetők.

Arad szab. kir. város gazdasági székének 1886. évi augusztus 31-én tartott üléséből.

Varjassy Lajos,
aljegyző.

CACAO
és
CHOCOLADE

VICTOR
SCHMIDT & SÖHNE

melyek az első bécsi konyhaművészeti kiállításán a legmagasabb díjjal, a kitüntetés oklevéllel lettek megjutalmazva, csak hatóságilag beiktatott védjegyük és cégünk alatt valódiak. Kapható minden hírneves kereskedő úrnál és csemegekereskedőnél. Aradon

ELIAS ARMIN úrnál.

Vidékre postai utánvétellel küldetnek szét.

Victor Schmidt & Söhne,

cs. kir. orsz. enged. gyárosok.

Gyár és központi szétválasztás hely: Bécs,

IV. Allee-gasse, Nr. 48. (a déli vasut mellett.)

Aradon, 1886. évi augusztus 25.

Dr. Mulek Lajos,

512—3.3 ügyvéd, végrendeleti végrehajtó.

Órák

HUSSERL J. VILMOS és TÁRSA

Aradon.

Van szerencsénk a n. é. közönséggel tiszteletteljesen tudatni, hogy Aradon,

Deák Ferencz-utca 42. sz. a.

a takarékpénztári épületben mindennemű legkifinomottabb szerkezetű zseb-, inga-, schwarzwaldi- és ébresztő-

ÓRÁKBÓL

nagy raktárt nyitottunk.

Mindenféle órákat a legjutányosabb árakon és kiváló előnyös feltételek mellett

részletfizetésre

is elárusítunk.

Mindenféle órák javítása gyorsan és pontosan eszközöltetik, a legjutányosabb áron két évi jótállás mellett elvállaltatnak.

Bécses látogatását kéri

kiváló tisztelettel:

Husserl J. Vilmos és Társa.

520—2.50

részletfizetésre is.

Egy tisztességes családnál vidékről, jómódu házból

két növendék

teljes ellátásra elfogadtatik.

Társalgás magyar, francia és német nyelvben.

Bővebbet Kápolna-utca 4. sz., I. emelet. 507—10*

703—1886.

Árlejtési hirdetmény.

A város részére a következő esetleg több éven át szükséges nyomtatványok elkészítésének elvállalása iránt f. é. szeptember 7-ik napján, d. e. 10 órakor árlejtést fog a gazdasági-szék tartani Bánompénzül 100 forint készpénzben vagy elfogadható érték-papirokban leendő. Árlejtési lehet szóval vagy a szóbeli árlejtés megkezdése előtt benyújtandó írásbeli zárt ajánlatokkal, mely utóbbiakhoz a bánompénz melléklendő, s melyekben kifejezve kell lenni, hogy a vállalkozni kívánó a feltételeket ismeri és elfogadja. A feltételek, melyekben a szállítandó nyomtatványok minősége és kikiáltási ára is ki van tüntetve, előzőleg is Parecz István tanácsnok úrnál megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1886. augusztus 24-én tartott üléséből.

Varjassy Lajos,
aljegyző.

Hirdetmény.

Mely szerint alírott közhírré teszi, miszerint Herczeg Sulkowski József Mária ó kegyelmessége aradmegyei uradalmában a következő erdőterületek, illetve fatömegek adatkak el:

1. A Barakony-apátii uradalomban levő Jeruluki és Frapsinyiatye nevezetű 411¹⁸⁸⁶/₁₀₀₀ cat. holdat tevő erdőterületek összes fatömege — tölgy-, kőris-, szil- és gyertyánfa állag — az 1 és 2 éves csemeték kivételével 4 év alatti teljes kihasználási kötelezettség mellett.

2. A kiszindiai és paisáni pagonyokban 22,115 db. jegyzék szerint felvett és számszót szétválasztott tölgyfa, ama kötelezettség mellett, hogy a szállás hat év alatt teljesen befejeztessék.

Venni szándékozók felhivatnak, hogy 10 százalék bánompénzzel ellátott zárt ajánlatokat mindenik vételre külön alírottához folyó 1886. évi október hó 5-ig beadni sziveskedjenek, azon határozott kijelentés mellett, miszerint ajánlattevő a feltételeket ismeri.

Az adás-vételi feltételek alírottánál Aradon Batthyányi utca 24. szám alatt és Pankótán a jóságfelügyelőségél megtekinthetők, hol egyszerűen esetleg az erdő megtekintést illetőleg is felvilágosítással szolgálnak.

Aradon, 1886. évi szeptember 2.

Tagányi István,

herceg Sulkowski József Mária magyarországi vagyonának hatóságilag kinevezett gondnoka.

540—1.3

Obetkó Kálmán üzletében Aradon a nyári idényre igen alkalmas áruk

Soda-víz készítő gépek, melyek segítségével öt percz alatt a legújabb ital nyerhető
1/2 literes 1 literes 1 1/2 literes
6.50 7.50 8.50
1 1/2 literes 2 literes 3 literes
9.50 11.50 13 frt

Amerikai víz-szűrő gépek, tömörített szénből, — miután az alöld számtalan vidéken az ivóvíz kellemetlen utóízű és zavaros, e mellett ártalmas, nem lehet ezen találmányt eléggé a közönség figyelmébe ajánlani, különösen gyomor és bélbajknál ily gép felettebb fontos, létezőnek következő nagyságban

naponként 20 40 60 80 liter szűrő
képességgel 1.65 2.80 4.50 6.50 kr.
Ablak redők fából szőve, fehér és zöld színben
árak alább jegyzett méretű ablakokhoz
90 széles 95 100 105
180 hosszú 190 200 210
1 frt 35, 1.45, 1.60, 1.80,

felhuzó készüléket bele érve finomabb szövött redők valódi lán fonattal a fent jegyzett négy nagyság szerint 1.75, 2.—2.20, 2.35 kr.

Jalous redők, egymás felett függő deszkából, négyzetg. méterje 2 frt 50 kr., finomabb 3 frt.
Kereszthe szővött len vászon redők simán vagy csikkal fen jelzett négy nagyságban 2.85, 3.—3.20, 3 frt 60 kr.

Utazó kofferok, kézi egyszerű, 45 cm. hosszúságtól 65-ig, 80 krtól 1 frt 50 krig finomabb kézi kofferok 50 cm.-től 70-ig, 2 frttől 6 frtig, kitágható (Soutlé) kofferok 5 frttől 12 frtig.

Kézi táskák egyszerűek, vászonból puhák és kemények 1 frttől 3.50-ig, bőrből 2 frttől 20-ig.
Fa-kofferok, vászon huzattal, alacsonyak, leginkább iskolába küldendőnek alkalmas 2.70, 3.50 4.50, — nagyobb magas betétes kofferok 4.75, 5.50, 6.—, 8.— frttől 15 frtig.

Fonott kosár kofferok, melyek könnyűségüknel fogva ajánlatosak, mint fürdői és költözködési cselára 3.50, 4.50, 5 frt.

Esőköpenyek gummiból, bővebb ugynevezett katonai szabás kapucznival, erős szövettel 8, 9, 10, a legnagyobb 12 frt.
Egész könnyű hamos szövettel, melyek zsebbe tehetők 9, 10 és 11 frt, a szűk palettotval fel nem cserélendők.

Női esőköpenyek szürke és fekete gummi szövettel, mintázott, egész könnyű, hosszú gallér alakban 9, 10 frt.

Eső-ernyők 80 kr., 1 frt, 1.25, 1.50, 2.50.
Selyem eső-ernyők 3.50, 4, 4.50, 5, 8, 10 frt.
Férfi napernyők 90 kr., 1, 1.20, 1.50, 2 frt. — Selyem 3 frt, 4.50.

Női napernyők gyári áron alul kiárulnak.
Függő-ágyak len-spargahálóból, gyermekeknek 3 frt, 3.50, felnőtteknek frt 4.50, 5.50.

Gyermek hinták, szobába és kertbe alkalmazhatók, egészen össze tehetők 2.50, 3.50, 4 frt.
Hydronette legérzszerűbb virág-fecskendő kertbe, sőt szobátuz ellen is használható 9, 15 frt.

Kerti gyertya-tartók barna fém 1 frt, finom réz felfelő ruganyval és a falra is alkalmazható 2 frt 50 kr.

Lampionok kerti ünnepélyekre 10 krtól 60-ig.
Összeállított lampion csoportozat 65—70 darab összesen 10 frt.

Szabadba alkalmas társas játékok szugill, sárkány, ballon, gummi labdák, karikák, tolvábra croquette 2 frttől 10-ig.
Szalma kalapok urak, hölgyek és gyermekeknek,

különös figyelmet érdemelnek a divatos matröz és vadász kalapok, valamint igen könnyű női nagyligés kalapok 15 krtól felfelé.

Uszó-nadrágok gyermekeknek és uraknak 25 krtól felfelé.

Fürdő kalapok és sapkák viasz tafatából 50 krtól 1.20 krig.

Turista vagy fürdői vászon cipők fonott kender s gyanás talppal, melyek tornaszatra is felettebb alkalmasak, gyermekeknek 60, 80, 1 frt, nőknek 1 frt 20 krig, férfiaknak 1.50.

Legkifinomott rovar-irtó por Zacherlin, minden a háznál előforduló féreg ellen, üvege 15, 30 és 50 kr.
Andel-féle rovar-irtó por, különösen légy, poloska, és az ugynevezett sváb-bogarak ellen, egy doboz 20, 40, 60 kr.

Rovar-por bintó-gömbök 30, 35 kr.
Halászléi készletek, három és négy részbe ki-huzható borsos- és horgok, horog-zsinorok, utánzótt horog-féreg és különböző készletek, az elősoroltakon kívül még számtalan tárgyak léteznek, melyekről árjegyzékkel készséggel szolgálok.

Gyermek-kocsik 5.—, 4.50, 6.50, 8, 10 frt.

Póztai rendelmények azonnal teljesítettnek.